

Tomasz Maliszewski

Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Sekretarz w Zarządzie ATA

Akademickie Towarzystwo Andragogiczne – 25 lat doświadczeń w pracy na rzecz polskiej teorii i praktyki edukacji dorosłych

Academic Andragogic Society – 25 years of experience in the
work for Polish theory and practice of adult education

Streszczenie. W 2018 roku mija 25. rocznica powołania do życia ogólnopolskiego społecznego podmiotu naukowego o nazwie Akademickie Towarzystwo Andragogiczne (ATA). Artykuł prezentuje genezę jego powstania, historię i przemiany organizacyjne oraz najważniejsze kierunki działań podejmowanych na przestrzeni minionego ćwierćwiecza.

Autor podejmuje również próbę oceny dotychczasowych dokonań Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w najważniejszych z wyznaczonych w chwili powstania obszarów jego działania. Całość jest zatem przyczynkiem do dziejów teorii i praktyki polskiej edukacji dorosłych oraz społecznego ruchu naukowego w obrębie nauk społecznych w III RP.

Słowa kluczowe: Akademickie Towarzystwo Andragogiczne (1993–2018), historia edukacji dorosłych, edukacja dorosłych w Polsce, polska andragogika

Summary. 2018 marks the 25th anniversary of establishing Academic Andragogic Society (*in Polish*: Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, *abbrev.*: ATA), a countrywide social research entity. The article recalls its origin, history, organizational transformations and the most important trends in its activity over the past quarter of a century. The author also tries to assess the achievements of the Academic Andragogic Society in its most significant areas set at the beginning of its operation. The article is an interesting contribution to the history and practice of Polish adult education and the social research movement in social sciences in the Third Republic of Poland.

Key words: Academic Andragogic Society (1993–2018), history of adult education, adult education in Poland, Polish andragogics

1. Wprowadzenie

Towarzystwa naukowe, czyli – jak definiuje to wydana przez Ossolineum *Encyklopedia oświaty i kultury dorosłych* – „dobrowolne, niezarobkowe, samorządne stowarzyszenia osób, z których przynajmniej część uprawia działalność naukowo-badawczą, zawiązywane i utrzymywane w zamiarze przyczyniania się do rozwoju nauki” (Rolbiecki 1986, s. 337), mają w naszym kraju swoje długie i piękne tradycje. Najstarsze z nich powołano bowiem do życia już w 1720 roku w Gdańsku pod nazwą *Societas Litteraria* (*Towarzystwo Literackie*) dla „dociekań nad problematyką filozoficzną, prawną i historyczną” (Mokrzecki 2010, s. 23). Później, jeszcze w XVIII-wiecznej I Rzeczypospolitej, pojawiły się w różnych miejscach kraju kolejne.

Naukowy ruch stowarzyszeniowy nie zamarł na ziemiach polskich również w czasach zaborów, by w 1918 r. w odrodzonej po 123 latach niewoli wolnej Polsce rozwinąć się w wielu różnych kierunkach, nurtach i odmianach, kanalizujących społeczną aktywność naukową i wokół nauki organizowaną.

Mimo istotnych ograniczeń ideologicznych i prawno-organizacyjnych stowarzyszenia naukowe mogły z różnym nasileniem w różnych powojennych dekadach prowadzić swą działalność także w czasach PRL-u – przynajmniej niektórym z nich udało się wówczas wykorzystać pojawiające się zwłaszcza w okresach kolejnych politycznych odwilży możliwości funkcjonowania.

Demokratyzacja życia społeczno-politycznego w Polsce po czerwcu 1989 roku zaowocowała także dużo większą swobodą stowarzyszania się, z czego skrzętnie skorzystały również liczne gremia naukowe powołując do życia swoje własne towarzystwa. Na fali społecznych przemian, które ogarnęły również środowiska uczelni wyższych, u progu jesieni 1993 roku zostało powołane do życia nowe ogólnopolskie towarzystwo naukowe, którego zadaniem, jak wskazywali jego twórcy, miało stać się aranżowanie różnorodnych działań „na rzecz andragogiki i edukacji dorosłych w uczelniach wyższych” (RA 1994, s. 192). Otrzymało ono nazwę Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (ATA).

Kierunki pracy nowo tworzonego Towarzystwa zakresłono wieloaspektowo i szeroko definiując kilkanaście obszarów jego przyszłej aktywności naukowej i społeczno-oświatowej, co zdaje się wskazywać, że ambicją jego twórców było powołanie do życia podmiotu, który z jednej strony powinien kompleksowo ogarnąć swymi zainteresowaniami krajową i międzynarodową problematykę andragogiczną, z drugiej zaś – ma aspiracje, by zająć

poczesne miejsce wśród społecznych kręgów animujących życie naukowe w naszym kraju.

W roku 2018, gdy Akademickie Towarzystwo Andragogiczne obchodzi jubileusz dwudziestopięciolecia swojego istnienia, warto choćby pokrótce przypomnieć jego początki i historię, a także podjąć próbę charakterystyki dotychczasowego dorobku i oceny działań podejmowanych w minionym ćwierćwieczu*.

2. Geneza Towarzystwa

Koncepcja powołania do życia odrębnego towarzystwa naukowego skupiającego specjalistów andragogiki dojrzywała od początku lat 90. XX wieku stopniowo. Z czasem coraz wyraźniej zaczęły się pojawiać głosy o konieczności utworzenia podmiotu integrującego rozproszone działania badaczy i nauczycieli akademickich edukacji dorosłych (RA 1994, s. 192–194; Półturzycki 1995/1996, s. 15–24)**. Ważną rolę w tworzeniu towarzystwa odegrała współpraca z Niemieckim Związkiem Uniwersytetów Powszechnych (DVV) – Przedstawicielstwo w Polsce, dzięki której m.in. nawiązano kontakty z Grupą Roboczą Uniwersytecka Edukacja Dorosłych (AUE, dziś DGWF) – bliźniaczą dla ATA organizacją w Niemczech, by stamtąd czerpać inspiracje do działania i włączyć się w europejskie struktury organizacyjne.

Sprawę dyskutowano podczas kolejnych seminariów i spotkań oraz w ramach Zespołu Pedagogiki Dorosłych Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN (Aleksander 2009, s. 406). W efekcie prowadzonej w środowisku polskich specjalistów edukacji dorosłych debaty w czasie łódzkiej konferencji pt. „Profesjonalizacja akademickiego kształcenia andragogicznego”, odbytej w dniach 25–28 sierpnia 1993 roku, doszło do powołania siedmioosobowej grupy inicjatywnej***. Prace nad uruchomieniem autonomicznego stowarzyszenia andragogów znacząco wówczas przyspieszyły i wkrótce – po upływie

---

* Wiele szczegółowych informacji nt. działalności oraz prób podsumowań i oceny dorobku Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego zawierają artykuły publikowane przez „Rocznik Andragogiczny” z okazji rocznic piętnasto- i dwudziestolecia jego działalności (por.: Półturzycki 2007, s. 21–46; Skibińska 2012, s. 79–88).

** Por. też: strona domowa Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (<http://www.ata.edu.pl>).

*** W jej skład weszli prof. prof. (lista w porządku alfabetycznym): Tadeusz Aleksander (UJ), Olga Czerniawska (UŁ), Józef Kargul (UWr), Franciszek Marek (WSP w Opolu), Józef Półturzycki (UW), Lucjan Turos (UW) i Eugenia Anna Wesołowska (UMK).

zaledwie czterech miesięcy – zostało ono formalnie zarejestrowane (por. Tabela 1).

Tabela 1. Kalendarium działań na rzecz powołania do życia Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (VIII–XII 1993)

Data	Miejsce	Działanie
28 sierpnia 1993 r.	Łódź	Powołanie grupy inicjatywnej w sprawie powołania towarzystwa
20 września 1993 r.	Toruń	Przedstawienie celów działalności i założeń statutu towarzystwa oraz wybór jego nazwy
28 września 1993 r.	Łódź	Zebranie założycielskie: przyjęcie statutu i wybór władz stowarzyszenia
31 grudnia 1993 r.	Warszawa	Rejestracja towarzystwa przez Wydział VII Cywilny i Rejestrowy Sądu Wojewódzkiego w Warszawie ¹

Źródło: RA 1994, s. 192; Skibińska, 2012, s. 79.

3. Władze statutowe w ujęciu historycznym

Walne Zgromadzenie

Najwyższą władzą Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego jest zwoływane co trzy lata Walne Zgromadzenie Członków. Do jego kompetencji należy m.in. ustalanie programu i wytyczanie kierunków pracy Towarzystwa oraz ocena realizacji wyznaczonych zadań, uchwalanie i dokonywanie zmian w statucie, ustalanie wysokości składek członkowskich, wybór prezesa i pozostałych siedmiu członków Zarządu Głównego, a także wybór pozostałych władz stowarzyszenia, czyli trzyosobowej Komisji Rewizyjnej i trzyosobowego Sądu Koleżeńskiego (Statut Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego z 28 września 1993 r. [dalej jako: Statut], art. 18–21).

Dotychczas w historii ATA odbyto dziewięć Walnych Zgromadzeń. Wszystkie one miały charakter sprawozdawczo-wyborczy. Mimo iż Statut przewiduje taką możliwość, nigdy w ciągu 25 lat działalności nie zaistniała potrzeba zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, co może świadczyć o tym, iż Towarzystwo funkcjonuje sprawnie, harmonijnie i transparentnie, udanie unikając potencjalnych niebezpieczeństw i zawirowań.

Szczególnie ważne w dotychczasowej historii ATA wydają się Walne Zgromadzenia Członków z 28 września 1993 roku, 24 stycznia 2008 roku oraz ostatnie – przeprowadzone w dniu 12 czerwca 2017 roku. W efekcie

pierwszego z nich, co już wspomniano, Towarzystwo oficjalnie rozpoczęło działalność przegłosowując Statut i wybierając władze, kolejne przyniosły zaś zmiany na stanowisku prezesa Zarządu ATA.

Zarząd Główny ATA

Do najważniejszych zadań Zarządu ATA należą: kierowanie bieżącą działalnością Towarzystwa – w tym zarządzanie jego majątkiem, wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia, przyjmowanie i skreślanie członków oraz reprezentowanie Towarzystwa na zewnątrz. W okresie między kolejnymi Walnymi Zgromadzeniami w razie zaistnienia takiej potrzeby Zarząd Główny ma również moc podejmowania uchwał także w tych sprawach organizacyjnych Towarzystwa, które należą do kompetencji Walnego Zgromadzenia – z zastrzeżeniem, iż wymagają one zatwierdzenia na najbliższym walnym posiedzeniu członków ATA (Statut, art. 23). Tak więc widać wyraźnie, że to od sprawności i zaangażowania Zarządu Głównego i jego prezesa zależy skuteczne i sprawne codzienne funkcjonowanie całego Towarzystwa i właściwa realizacja wyznaczonych przez nie kierunków aktywności.

Pierwszym Prezesem Zarządu Głównego Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego został wybrany prof. dr hab. Józef Pólturzycki. Piastował on tę funkcję przez pięć kolejnych trzyletnich kadencji – do stycznia 2008 roku (kiedy to zrezygnował z ubiegania się o reelekcję na VI kadencję).

W skład Zarządu I kadencji weszło także siedem innych osób, wybranych przez pierwsze Walne Zgromadzenie. Spośród nich – zgodnie ze Statutem ATA (art. 21–22) – wyłoniono dwoje wiceprezesów, skarbnika, sekretarza, a także trzech członków Zarządu (zob. Tabela 2).

Tabela 2. Skład Zarządu Głównego ATA – kadencje od I do V (28.09.1993 – 24.01.2008)

I.p.	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	prof. dr hab. Józef Pólturzycki	Prezes Zarządu
4.	prof. dr hab. Olga Czerniawska	Wiceprezes
3.	prof. dr hab. Tadeusz Aleksander	Wiceprezes
4	dr hab. Janina Elżbieta Karney, prof. UW	Skarbnik
5.	prof. dr hab. Eugenia Anna Wesółowska	Sekretarz
6.	prof. dr hab. Józef Kargul	Członek
7.	prof. dr hab. Franciszek Marek	Członek
8.	dr hab. Lucjan Turowski, prof. UW	Członek

Źródło: <http://nauka-polska.pl>; Pólturzycki, 2007, s. 21–22.

Walne Zgromadzenie zwołane na dzień 24 stycznia 2008 roku do Warszawy dokonało zmiany prezesa Zarządu Głównego ATA. Powołano wówczas na to stanowisko dr hab. Ewę Skibińską, prof. UW. Pełniła tę funkcję do czerwca 2017 roku – a więc przez trzy kadencje – co wyraźnie wskazuje, że członkowie Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego wysoko cenili jej kompetencje merytoryczne i sposób kierowania pracami Zarządu.

Pozostałe siedem osób, które wybrano do Zarządu Głównego w styczniu 2008 roku, również odnawiało w czasie Walnych Zgromadzeń sprawozdawczo-wyborczych z lat 2011 i 2014 swój mandat społeczny do pracy w Zarządzie na kolejne dwie kadencje. Choć tu zdarzały się drobne zmiany w obejmowanych w ramach Zarządu funkcjach czy afiliacjach poszczególnych osób, a także – co warto podkreślić – w trzech przypadkach miały miejsce awanse naukowe*.

Poniżej dla porządku wyводу przypomniano więc składy trzech Zarządów Głównych kierowanych przez Prezes E. Skibińską (Tabela 3 i Tabela 4).

Tabela 3. Skład Zarządu ATA VI kadencji (24.01.2008–14.04.2011)

l.p.	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	dr hab. Ewa Skibińska, prof. UW	Prezes Zarządu
4.	dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK	Wiceprezes
3.	dr hab. Agnieszka Stopińska-Pajak, prof. UŚ	Wiceprezes
4	dr Wojciech Horyń	Skarbnik
5.	dr Krzysztof Pierścieniak	Sekretarz
6.	dr hab. Zofia Szarota, prof. UP im. KEN	Członek
7.	dr Artur Fabiś	Członek
8.	dr Tomasz Maliszewski	Członek

Źródło: Antosz, 2007, s. 261.

* Habilitacje: Hanny Solarczyk-Szwec – 10.09.2009 (por. „Rocznik Andragogiczny” 2009, s. 429–431), Zofii Szaroty – 16.11.2010 (por. „Rocznik Andragogiczny” 2010, s. 281–283), Wojciecha Horynia – 21.06.2011 (por.: <http://nauka-polska.pl>)

Tabela 4. Skład Zarządu ATA VII kadencji (14.04.2011–15.05.2014) i VIII kadencji (15.05.2014–12.06.2017)

I.p.	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	dr hab. Ewa Skibińska, prof. UW	Prezes Zarządu
4.	dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK	Wiceprezes
3.	dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prof. WSB	Wiceprezes
4	dr hab. Wojciech Horyń, prof. WSH / następnie prof. AWL	Skarbnik
5.	dr Tomasz Maliszewski	Sekretarz
6.	dr hab. Zofia Szarota, prof. UP im. KEN	Członek
7.	dr Artur Fabiś	Członek
8.	dr Krzysztof Pierścieniak	Członek

Źródło: Maliszewski, 2011, s. 366; idem, 2014, s. 562.

Obecnie, w 25 roku działalności Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, kieruje nim trzecia w historii stowarzyszenia Prezes dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK, która została wybrana na to stanowisko na trzyletnią, dziewiątą licząc od 1993 roku, Kadencję. Wyboru dokonano podczas Walnego Zgromadzenia Członków odbytego w Warszawie w dniu 12 czerwca 2017 roku. Wyłoniono też wówczas siedem pozostałych osób wchodzących w skład Zarządu Głównego ATA bieżącej kadencji. W stosunku do lat ubiegłych nastąpiła tu jedna zmiana personalna (Tabela 5).

Tabela 5. Skład Zarządu ATA IX kadencji (12.06.2017– nadal)

I.p.	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK	Prezes Zarządu
4.	dr hab. Elżbieta Dubas, prof. UŁ	Wiceprezes
3.	dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prof. WSB	Wiceprezes
4	dr hab. Wojciech Horyń, prof. AWL	Skarbnik
5.	dr Tomasz Maliszewski	Sekretarz
6.	dr hab. Zofia Szarota, prof. UP im. KEN	Członek
7.	dr Artur Fabiś	Członek
8.	dr Krzysztof Pierścieniak	Członek

Źródło: Litawa, 2017; Maliszewski, 2017.

Komisja Rewizyjna

Kolejnym ważnym organem statutowym Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego jest Komisja Rewizyjna. Do jej zadań należą bowiem regularne kontrolowanie całokształtu działalności stowarzyszenia – w tym stanu i sposobu pozyskiwania i wydatkowania środków finansowych, oraz składanie Walnemu Zgromadzeniu sprawozdań i stawianie wniosków o udzielenie (lub nieudzielenie) absolutorium dla ustępującego Zarządu (Statut, art. 27). Ma więc ona, w świetle swych uprawnień, duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania ATA sprawując w imieniu wszystkich członków Towarzystwa funkcje kontrolne nad działalnością Prezesa i Zarządu Głównego.

W okresie pomiędzy 28 września 1993 roku a 24 stycznia 2008 roku, czyli przez pierwsze piętnaście lat funkcjonowania ATA (kadencje I–V władz stowarzyszenia), Komisji Rewizyjnej przewodniczył dr hab. Jerzy Semków, prof. UW r.

Składy Komisji Rewizyjnej w kolejnych czterech kadencjach władz Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego przedstawiono poniżej (Tabela 6).

Tabela 6. Składy Komisji Rewizyjnych ATA VI od 2008 roku do chwili obecnej

Kadencja	Przewodniczący	Wiceprzewodniczący	Sekretarz
VI: 24.01.2008– –14.04.2011	dr hab. Elżbieta Dubas, prof. UŁ	prof. dr hab. Józef Kargul	dr hab. Jerzy Semków, prof. UW r
VII: 14.04.2011– –15.05.2014	dr hab. Elżbieta Dubas, prof. UŁ	prof. dr hab. Józef Kargul	dr hab. Jerzy Semków, prof. WSA
VIII: 15.05.2014– –12.06.2017	dr hab. Elżbieta Dubas, prof. UŁ	dr Beata Cyboran	dr Renata Konieczna- -Woźniak
IX: 12.06.2017– – nadal	dr Beata Cyboran	dr Renata Konieczna- -Woźniak	dr Agata Chabior

Źródło: Antosz, 2007, s. 261; Majchrzak, 2014; Litawa, 2017.

Sąd Koleżeński

Czwartym i ostatnim komponentem władz Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego jest Sąd Koleżeński (Statut, art. 30–34). Statut wskazuje, że do jego zadań należeć powinno zajmowanie się kwestiami spornymi lub konfliktowymi – np. rozstrzyganiem spraw związanych z nieprzestrzeganiem przez członków Towarzystwa jego zapisów i uchwał czy skargami związanymi z naruszeniem szeroko rozumianych zasad koleżeńskiego współ-

życia (z zastrzeżeniem, że rozpatrywane są jedynie sprawy „powstałe na tle działalności Towarzystwa”). W zależności od wagi przewinienia i postawy obwinianego Sąd Koleżeński dysponuje możliwością nałożenia na członków ATA różnego rodzaju kar – od upomnienia aż po wykluczenie z Towarzystwa.

Budującym jest fakt, że w całej trwającej już ćwierć wieku historii Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego nigdy nie zaistniała taka sytuacja, by ten organ władzy musiał wszcząć procedurę i zdecydować o zastosowaniu którejś z przewidzianych Statutem sankcji wobec któregośkolwiek z członków stowarzyszenia.

Pierwsze Walne Zebranie członków ATA odbyte w końcu września 1993 roku powołało na przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego doc. dra Mieczysława Marczyka z UMCS w Lublinie (RA 1994, s. 192). Składy osobowe Sądu Koleżeńskiego z ostatniej dekady wymieniono poniżej (zob. Tabela 7).

Tabela 7. Składy Komisji Rewizyjnych ATA VI od 2008 roku do chwili obecnej

Kadencja	Przewodnicząca	Wiceprzewodnicząca	Sekretarz
VI: 24.01.2008–14.04.2011 oraz VII: 14.04.2011–15.05.2014	dr Grażyna Orzechowska	dr Anna Panek	dr Joanna Stelmaszczyk
VIII: 15.05.2014–12.06.2017 oraz IX: 12.06.2017– nadal	dr Monika Sulik	dr Agnieszka Majewska-Kafarowska	dr Sylwia Słowińska

Źródło: Antosz, 2007, s. 261; Majchrzak, 2014; Litawa, 2017.

4. Członkowie Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (1993–2018)

Zapisy przyjętego w dniu 28 września 1993 roku Statutu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego przewidują dwa rodzaje członkostwa – zwyczajne i honorowe.

Członkowie zwyczajni

W poczet członków zwyczajnych Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego mogą zostać przyjęci nauczyciele akademicki, pracownicy badawczy, nauczyciele i organizatorzy edukacji dorosłych (Statut, art. 10).

Za grupę założycielską ATA uznawane są te osoby, które uczestniczyły w spotkaniach w Toruniu i w Łodzi w drugiej połowie września 1993 r. (Ta-

bela 1) i zadeklarowały wolę udziału w działaniach na rzecz powołania autonomicznego stowarzyszenia andragogów poprzez wpisanie swych danych osobowych oraz złożenie podpisu na jednej dwóch list zbiorczych. Na listę toruńską lub łódzką wpisało się wówczas 41 osób i mają one status członków-założycieli Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (RA 1994, s. 192; Półturzycki 2007, s. 22).

Kolejni członkowie ATA, by zostać przyjętymi do Towarzystwa – zgodnie z zapisami Statutu – powinni (byli) uzyskać rekomendacje przynajmniej dwóch czynnych jego członków oraz złożyć pisemną deklarację. Jak już wspomniano wcześniej, przyjmowanie nowych członków jest zadaniem Zarządu Głównego, który każdorazowo podejmuje decyzję w tej sprawie w formie uchwały (Statut, art. 11).

Tabela 8: Członkowie Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (1993–2017)

Rok	Liczba członków
1993	41
2007	59
2008	68
2009	70
2010	72
2011	72
2012	74
2013	82
2014	83
2015	83
2016	89
2017	80

Źródło: *Lista członków – założycieli...* [b.d.]; *Lista członków...*, październik 2008; *Lista członków...*, 26.01.2012; Maliszewski, 2016, s. 390

Członkowie Honorowi

Od chwili powołania do życia Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w Statucie istnieje zapis o możliwości nadawania przez Walne Zgromadzenie godności Członka Honorowego osobom szczególnie zasłużonym w dziedzinie edukacji dorosłych i andragogiki z kraju lub zagranicy. Wymaga to uchwały Zgromadzenia większością 2/3 głosów (Statut, art. 12).

Po raz pierwszy skorzystano z tej możliwości po 15 latach od uruchomienia stowarzyszenia – w styczniu 2008 r., gdy nadano członkostwo honorowe pierwszemu Prezesowi ATA prof. dr. hab. Józefowi Pólturzyckiemu oraz czworgu kolejnym wybitnym profesorom – działaczom Towarzystwa (Tabela 9) w podziękowaniu za wkład w jego działalność i rozwój.

Tabela 9. Członkowie Honorowi Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego (w porządku alfabetycznym)

l.p.	Imię i nazwisko	Data podjęcia uchwały
1.	prof. dr hab. Tadeusz Aleksander	24 stycznia 2008 r.
2.	prof. dr hab. Olga Czerniawska	24 stycznia 2008 r.
3.	prof. dr hab. Józef Kargul	24 stycznia 2008 r.
4.	prof. dr hab. Józef Pólturzycki	24 stycznia 2008 r.
5.	prof. dr hab. Eugenia A. Wesołowska	24 stycznia 2008 r.

Źródło: Antosz, 2007, s. 262–263.

5. Kierunki działalności Towarzystwa w latach 1993–2018

Najważniejsze obszary działania

Warto po latach przypomnieć za Statutem przyjętym na zebraniu założycielskim Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w Łodzi w dniu 23 września 1993 roku kilka najważniejszych wyznaczonych wówczas obszarów, wokół których skupiać się miała działalność Towarzystwa. Oto one (na podstawie Statutu, art. 7):

a. organizowanie, rozwijanie i doskonalenie różnorodnych form uniwersyteckiej edukacji dorosłych – w tym kształcenie i doskonalenie specjalistów edukacji dorosłych w środowiskach akademickich;

b. rozwijanie andragogiki jako teorii edukacji dorosłych i pomnażanie jej naukowego dorobku oraz popularyzowanie go w publikacjach oraz wykładach na kierunkach pedagogicznych i nauczycielskich;

c. prowadzenie badań i podejmowanie innowacji w zakresie edukacji dorosłych oraz andragogiki i nauk z nią współdziałających na rzecz kształcenia i wychowania dorosłych;

d. organizowanie i prowadzenie nieakademickich forów edukacji dorosłych z wykorzystaniem zasobów uczelni wyższych, takich jak np. kursy,

szkoły dla dorosłych, uniwersytety ludowe, uniwersytety powszechne, letnie szkoły i uniwersytety czy kształcenie na odległość;

e. współpraca z instytucjami powszechnej edukacji dorosłych oraz placówkami prywatnymi i społecznymi w zakresie popularyzacji andragogiki, doskonalenia nauczycieli, prac metodyczno-programowych, ekspertyz i innych oświatowych form współpracy;

f. popularyzowanie narodowych tradycji w zakresie edukacji dorosłych, kierunków współczesnego jej rozwoju w innych krajach i o podejmowanych w tym zakresie przez organizacje międzynarodowe;

g. prowadzenie autonomicznego pisma poświęconego andragogice i edukacji dorosłych, inicjowanie publikacji i innych form wymiany informacji oraz doświadczeń, w tym inicjowanie krajowych konferencji edukacji dorosłych;

h. prezentowanie stanowiska w zakresie polityki oświatowej i edukacji dorosłych wobec władz Rzeczypospolitej Polski: Sejmu i Senatu, Rządu RP i poszczególnych ministerstw, organizacji społecznych i związkowych, różnorodnych instytucji oświatowych itp.;

i. prowadzenie współpracy na rzecz rozwoju edukacji dorosłych i myśli andragogicznej z innymi polskimi towarzystwami oświatowymi oraz podejmowanie wspólnych działań z bliźniaczymi towarzystwami z zagranicy.

Warto pokusić się o sformułowanie uwag zmierzających do wskazania, czy i na ile skutecznie (z)realizowano wyznaczone Towarzystwu przed ćwierćwieczem zadania.

Spróbujmy zatem. I tak – wydaje się pewnym, że wszystkie wyznaczone Akademickiemu Towarzystwu Andragogicznemu jeszcze w pierwszej połowie lat 90. minionego stulecia cele i sposoby ich realizacji zostały wypełnione treścią w sposób właściwy. Owo „wypełnianie” poszczególnych przypomnianych powyżej obszarów aktywności w wielu wypadkach przyjęło charakter rozwiązań (długo)trwałych, można by rzec – systemowych. Potwierdzały to zresztą przygotowywane już wcześniej analizy – zarówno ta z 2008 roku na piętnastolecie Towarzystwa opracowana przez ówczesnego Prezesa Zarządu Głównego prof. dra hab. Józefa Półturzyckiego (Półturzycki 2007, s. 21–46), jak i ta z roku 2013 przeprowadzona przez kolejną Prezes ATA dr hab. Ewę Skibińską, prof. UW przy okazji obchodów jubileuszu dwudziestolecia stowarzyszenia (Skibińska 2013, s. 79–88)*.

Wyniki analizy dorobku Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego z ostatnich pięciu lat również stanowią potwierdzenie tych spostrzeżeń.

---

* Nie chcąc powielać treści zawartych w obu szkicach – autor niniejszego opracowania odsyła Czytelnika bezpośrednio do ich treści.

Przypomnijmy pokrótce najważniejsze z kierunków aktywności podejmowanych w tym okresie.

Wybrane formy aktywności ATA z lat 2014–2018

Zacznijmy od działalności wydawniczej. W latach 2014–2017 Towarzystwo kontynuowało wydawanie dwóch wysoko punktowanych czasopism naukowych – półrocznika „Edukacja Dorosłych” (redaktor naczelna do 31 grudnia 2017 r. – dr hab. Ewa Skibińska, od 1 stycznia 2018 r. – dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prof. WSB) oraz „Rocznika Andragogicznego”* (redaktor naczelna – dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK). Na rok 2018 planowane są kolejne numery obu czasopism. W ostatnim czasie ukazały się także dwa kolejne tomy w ramach serii wydawniczej ATA „Biblioteka Edukacji Dorosłych”: w roku 2014 – tom 45, zawierający Materiały z II Ogólnopolskiego Zjazdu Andragogicznego (Skibińska, Solarczyk-Szwec, Stopińska-Pająk 2014) i w roku 2015 – tom 46, dedykowany prof. dr hab. Oldze Czerniawskiej z okazji Jubileuszu 85. urodzin (Woźnicka 2015). Czy i kiedy pojawią się kolejne tomy „Biblioteki...”, czas pokaże.

Najważniejszym przedsięwzięciem o charakterze naukowym był w analizowanym okresie III Ogólnopolski Zjazd Andragogiczny, który został przygotowany wspólnie z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Zwołano go do Warszawy pod hasłem „Dorośli w edukacji. Nowe konteksty, odmienne perspektywy, innowacyjne rozwiązania” w terminie 12–13 czerwca 2017 roku (Skibińska 2017, s. 1). Zjazd skupił w jednym miejscu nie tylko członków Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, ale także dziesiątki innych teoretyków i praktyków zainteresowanych szeroko rozumianą edukacją dorosłych, dając możliwość zarówno prezentacji wyników własnych badań i przemyśleń, jak i sposobność do konfrontacji ich z opiniami innych jego uczestników.

Jak wiadomo, ważną tradycją ATA są Letnie Szkoły Andragogów i Poradzoznawców (wcześniej jako: Letnie Szkoły Młodych Andragogów), których Towarzystwo jest współorganizatorem. Ich kierownikiem naukowym od początku, czyli od 1999 roku, pozostaje prof. dr hab. Józef Kargul. W dniach 18–21 maja 2015 roku w Zielonej Górze zrealizowano zajęcia 16. edycji LSAiP/LSMA (Matusiak 2015, s. 393–401). W maju 2018 r., w zmienionej

---

* Odpowiednio – poz. 459 (11 pkt) i poz. 1513 (14 pkt) w ocenie parametrycznej jednostki naukowej autorki/autora wg części B Wykazu czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 9 grudnia 2016 r.

formule, planowana jest kolejna odsłona tego adresowanego do młodszej części społeczności polskich andragogów naukowego przedsięwzięcia.

W ostatnich latach kontynuowane są również inicjatywy naukowe o charakterze konferencyjnym w ramach cyklu Zakopiańskich Konferencji Andragogicznych (ZKA), które „nieustannie cieszą się zainteresowaniem środowiska andragogów” oraz „pozwalają na podsumo[wy]wanie dokonań, a także na wytyczanie nowych kierunków poszukiwań badawczych i teoretycznych” (Skibińska 2017, s. 1). Od kilku edycji Komitetowi Naukowemu ZKA przewodniczy dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prof. WSB, a odbywają się one w Kościelisku k. Zakopanego. W latach 2014–2017 zorganizowano dwie takie konferencje, na maj 2018 r. przygotowywana jest następna, jubileuszowa – a więc mająca charakter pewnego podsumowania tej inicjatywy (Tabela 10).

Tabela 10. Zakopiańskie Konferencje Andragogiczne ATA w latach 2014–2018

Nr konferencji	Termin	Temat przewodni
VIII	15–16 maja 2014 r.	Spoleczno-kulturowe aspekty czasu w kontekście uczenia się dorosłych
IX	19–20 maja 2016 r.	Doświadczanie dorosłości współcześnie i w przeszłości. Konteksty andragogiczne
X	17–18 maja 2018 r.	100 lat edukacji dorosłych w Polsce – historyczne i teraźniejsze przestrzenie narracji andragogicznej

Źródło: Skibińska 2017, s. 1; X Konferencja Naukowa... – Komunikat 1, grudzień 2017.

O stale rosnącej pozycji naukowej Towarzystwa może świadczyć fakt, że w ostatnich latach coraz częściej różne podmioty zwracają się do ATA z prośbą o udzielenie patronatu nad organizowanymi przez siebie seminariami, konferencjami itp. Co roku jest ich przynajmniej kilka – w tym są to patronaty przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym.

Warto też podkreślić, że ostatnie lata funkcjonowania Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego to nie tylko kontynuacja tych kierunków aktywności, które sprawdziły się w przeszłości, ale także poszukiwanie nowych możliwości działania oraz podejmowanie kolejnych wyzwań.

Jedną z ważnych nowych inicjatyw Towarzystwa jest ustanowienie dorocznej Nagrody Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego za monografię naukową z andragogiki. Zarząd Główny ATA podjął decyzje w tej

sprawie w roku 2016. Powołano wówczas sześciuosobową Kapitułę Nagrody, której przewodniczył prof. dr hab. Józef Kargul oraz przyjęto regulamin konkursu. Nagrody mają być przyznawane w trzech kategoriach: monografia autorska, monografia współautorska oraz monografia wieloautorska pod redakcją (Maliszewski 2016, s. 387–389). Zapewne już wkrótce wyłonieni zostaną pierwsi laureaci.

Konsorcjum Lifelong Learning (LLL-K)

Najnowszym zadaniem podjętym przez Towarzystwo z inicjatywy nowej Prezes Zarządu dr hab. Hanny Solarczyk-Szwec, prof. UMK stało się przystąpienie ATA do konsorcjum *Lifelong Learning – Konsorcjum* (LLL-K) wspólnie z sześcioma innymi podmiotami: Akademią Pomorską w Słupsku, „Ate-neum” – Szkołą Wyższą w Gdańsku, Uniwersytetem Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetem Łódzkim, Uniwersytetem Zielonogórskim oraz Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu jako koordynatorem całego projektu. Warto przed końcem poświęcić tej sprawie odrębny wątek.

Po kilkunastomiesięcznych przygotowaniach umowa o powołaniu do życia konsorcjum LLL-K została sfinalizowana z datą 18 grudnia 2017 r. W imieniu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego podpisała ją Prezes Zarządu Głównego, w imieniu poszczególnych uczelni – ich rektorzy (Umowa LLL-K 2017).

W umowie podkreślono, że *Lifelong Learning Konsorcjum* (LLL-K) „stanowi połączenie potencjału naukowego w celu realizacji prac rozwojowych i badań naukowych w zakresie edukacji na każdym etapie życia człowieka, realizowanej zarówno w kontekstach formalnych, pozaformalnych i nieformalnych” (ibidem, art. 3, pkt 1).

Jako główne cele uruchomienia Konsorcjum z udziałem Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego wskazano w umowie:

- a) prowadzenie i promocję wspólnych prac badawczych, dydaktycznych, rozwojowych,
- b) wymianę wyników badań oraz doświadczeń dydaktycznych w zakresie działania Konsorcjum,
- c) wsparcie naukowe i metodyczne w rozwoju wysoko kwalifikowanej kadry naukowej i naukowo-dydaktycznej,
- d) podejmowanie wspólnych przedsięwzięć publikacyjnych,
- e) współpracę z innymi podmiotami zajmującymi się działalnością naukową, badawczą, edukacyjną (ibidem, art. 3, pkt 2).

Wymienione cele mają być przez partnerów realizowane poprzez:

- a) aktywne uczestnictwo w przygotowaniu i realizacji wspólnych projektów badawczych oraz przedsięwzięć publikacyjnych i dydaktycznych,
- b) występowanie z wnioskami o dotacje na prowadzenie wspólnych projektów,
- c) organizację konferencji i seminariów naukowych, warsztatów metodologicznych, szkoleń i warsztatów metodycznych,
- d) promocję wspólnych projektów badawczych i dydaktycznych,
- e) popularyzację wyników przeprowadzonych badań naukowych i innych przedsięwzięć prowadzonych przez konsorcjum,
- f) wymianę osobową (organizację staży naukowych, dydaktycznych) (ibidem, art. 7).

Prezes i Zarząd Główny ATA liczą, że wkrótce uda się szerzej wykorzystać możliwości, jakie stworzyło powołanie do życia nowego podmiotu – z korzyścią dla wszystkich partnerów konsorcjum oraz środowisk naukowych i społecznych, w których poszczególni jego instytucjonalni członkowie działają. W marcu 2018 roku ustanowiono przedstawiciela Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w Radzie Konsorcjum. Została nim dr hab. Elżbieta Dubas, prof. UŁ.

6. Zakończenie

Jak wspomiano już we wstępie niniejszego szkicu, towarzystwa naukowe mają w naszym kraju swoją blisko trzystuletnią, bogatą historię. Z tej perspektywy ATA, mimo 25 lat istnienia, jest jeszcze zatem tworem młodym, nie do końca okrzepłym, a przy tym – ze względu na specyfikę polskiego środowiska naukowego zajmującego się teorią i praktyką edukacji dorosłych – stosunkowo mało licznym. Niemniej jednak – opierając się na dotychczasowych analizach, a także przeglądzie ponad dwustu różnorodnych doniesień zamieszczanych na łamach kolejnych tomów środowiskowego „Rocznika Andragogicznego”, informujących o podjętych w latach 1993–2017 przez Towarzystwo, przy jego współdziałaniu lub pod jego patronatem działaniach* oraz około stu różnorodnych recenzji i omówień publikacji przygotowywanych w ramach lub z inicjatywy Towarzystwa przez jego członków** – nale-

* Por. zawartości działów „Aktualia” w kolejnych tomach „Rocznika Andragogicznego” z lat 1994–2017.

** Por. zawartości działów „Recenzje” w kolejnych tomach „Rocznika Andragogicznego” z lat 1994–2017.

ży stwierdzić, że dorobek Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w minionym ćwierćwieczu musi budzić uznanie zarówno od strony ilości, jak i różnorodności. Jest przy tym co do swej rangi naukowej – jak wskazują liczni autorzy – jakościowo istotny i znaczący.

Niewątpliwie duża w tym zasługa aktywności naukowej i społecznej poszczególnych członków ATA, ale też umiejętnie budowana przez kolejnych prezesów i zarządy główne strategia rozwoju i promocji, uprawomocniana ocenami kolejnych komisji rewizyjnych oraz stosownymi wytycznymi i uchwałami kolejnych walnych zgromadzeń członków oraz efekt synergii, płynący ze współpracy.

Tak więc, jak podkreślał przed kilku laty jeden z Członków Honorowych ATA prof. dr hab. Tadeusz Aleksander w swoim podręczniku andragogiki, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne jest jednym z ważnych podmiotów pełniących „funkcję integracyjną i koordynacyjną wobec [...] środowiska andragogicznego w naszym kraju” (Aleksander 2009, s. 405) oraz znaczącą instytucją „wpływającą na kształt i dynamikę rozwoju teorii i praktyki pedagogiki dorosłych” (ibidem, s. 406).

W roku Jubileuszu dwudziestopięciolecia wypada wyrazić nadzieję, że pozostanie tak nadal również w przyszłości.

Bibliografia

- Aleksander T. (2009), *Andragogika. Podręcznik akademicki*, Radom–Kraków.
- Antosz A. (2007), *Sprawozdanie z Walnego Zjazdu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego*, Warszawa 24.01.2008 r., „Rocznik Andragogiczny” 2007, s. 257–262.
- X Konferencja Naukowa z cyklu *Zakopiańskich Konferencji Andragogicznych* – Komunikat 1, grudzień 2017.
- Lista członków – założycieli Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego* [b.d.].
- Lista członków ATA*, Warszawa, październik 2008.
- Lista członków Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego 2008–2011*, Zarząd ATA, 26.01.2012.
- Litawa A. (2017), *Protokół z Walnego Zgromadzenia Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego*, Warszawa, 12 czerwca 2017 r.
- Majchrzak K. (2014), *Protokół z Walnego Zgromadzenia Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego*, Kościelisko k. Zakopanego, 15 maja 2014 r.
- Maliszewski T. (2011), *Z działalności Zarządu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w 2011 roku*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 365–368.

- Maliszewski T. (2014), *Z działalności Zarządu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w 2014 roku*, „Rocznik Andragogiczny” t. 21, s. 561–563.
- Maliszewski T. (2016), *Z działalności Zarządu Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w 2016 r.*, „Rocznik Andragogiczny”, t. 23, s. 385–390.
- Maliszewski T. (2017), *Protokół z I zebrania Zarządu Głównego ATA IX kadencji*, Warszawa, 12 czerwca 2017 r.
- Matusiak A. (2015), *XVI Letnia Szkoła Andragogów i Poradzoznawców, Zielona Góra, 18–21.05.2015 r.*, „Rocznik Andragogiczny”, t. 22, s. 393–401.
- Mokrzecki L. (2010), *Szkolnictwo gdańskie na tle szkolnictwa Rzeczypospolitej w okresie przedrozbiorowym*, [w:] *Z dziejów polskiej kultury i oświaty od średniowiecza do początków XX wieku*, red. K. Jakubiak, T. Maliszewski, Kraków, s. 17–26.
- Półturzycki J. (1995/1996), *Pedagogika dorosłych – potrzeby i zadania*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 15–24.
- Półturzycki J. (2007), *Działalność Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w latach 1993–2008*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 21–46.
- RA (1994), *Powstanie Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 192–194.
- Rolbiecki W. (1986), *Towarzystwa naukowe*, [w:] *Encyklopedia oświaty i kultury dorosłych*, red. K. Wojciechowski, Wrocław, s. 337–340.
- Skibińska E. (2012), *Akademickie Towarzystwo Andragogiczne – 20 lat działalności*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 79–88.
- Skibińska E. (2017), *Sprawozdanie z pracy Zarządu ATA w latach 2014–2017*, Warszawa, 12 czerwca 2017 r.
- Skibińska E., Solarczyk-Szwec S., Stopińska-Pająk A. (red.) (2014), *Teoria i praktyka edukacji dorosłych w procesie zmian*, Materiały z II Ogólnopolskiego Zjazdu Andragogicznego, „Biblioteka Edukacji Dorosłych”, T. 45, Warszawa–Bydgoszcz.
- Statut (1993), *Statut Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego z 28 września 1993 r.*
- Umowa LLL-K (2017), *Umowa o utworzeniu konsorcjum naukowego Lifelong Learning – Konsorcjum (LLL-K) zawarta w dniu 18 grudnia 2017 r. w Toruniu.*
- Woźnicka E. (red.) (2015), *Oświata dorosłych. Inspiracje i wyzwania. Tom dedykowany Profesor Oldze Czerniawskiej z okazji 85. Urodzin*, „Biblioteka Edukacji Dorosłych”, T. 46, Warszawa–Łódź.

Netografia

<http://www.ata.edu.pl> – strona domowa Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego

<http://nauka-polska.pl> – OPI Nauka Polska

Hanna Solarczyk-Szwec

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prezes ATA

Akademickie Towarzystwo Andragogiczne – ciągłość i zmiana

Academic Andragogic Society – continuity and change

Streszczenie. W artykule dokonano analizy aktualnych warunków funkcjonowania Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego. Wskazano wyzwania, przed jakimi stoi towarzystwo, oraz podjęto próbę wskazania współczesnej roli Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w świecie permanentnej zmiany. Za fundament działalności organizacji uznano balans pomiędzy ciągłością i zmianą.

Kluczowe słowa: Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, wyzwania, ciągłość, zmiana

Summary. In the article the current working conditions of Academic Andragogic Society have been analysed. The challenges of the association were pointed out and there was an attempt to indicate the present role of the Academic Andragogy Association in the world of permanent change. A balance between continuity and change was considered to be the foundation of the organisation's activity.

Key words: Academic Andragogic Society, challenges, continuity change

Akademickie Towarzystwo Andragogiczne jest stowarzyszeniem społecznym, które działa na rzecz wspierania aktywności naukowo-badawczej polskich andragogów oraz współpracuje ze środowiskiem instytucji i osób angażujących się w działania w obszarze formalnej, pozaformalnej i nieformalnej edukacji dorosłych. Promując ideę uczenia się przez całe życie, ATA inicjuje szereg przedsięwzięć, których podstawą jest dialog prowadzony z partnerami w kraju i za granicą. Celem działań ATA jest aktywny udział w konstruowaniu wspólnego obszaru wiedzy o edukacji dorosłych, dbanie o wysoki poziom przekazu wiedzy na temat uczenia się dorosłych, budowanie prestiżu teorii i praktyki edukacji dorosłych w opinii publicznej, tworzenie płaszczyzn współpracy pomiędzy akademikami i praktykami, w tym ze świata

kultury, biznesu i organizacji pozarządowych. Do podstawowych form działalności Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego należy:

- organizowanie zjazdów andragogicznych i cyklicznych konferencji andragogicznych,
- prowadzenie działalności wydawniczej,
- przyznawanie nagród za wybitne monografie,
- udzielanie patronatu nad przedsięwzięciami, które służą teorii i praktyce edukacji dorosłych,
- współpraca z innymi podmiotami na rzecz teorii i praktyki edukacji dorosłych (www.ata.edu.pl/misja.html).

25 lat Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego to dobra okazja, by dokonać nie tylko analizy przeszłości, ale także zastanowić się nad aktualnym warunkami funkcjonowania towarzystwa i jego współczesnym znaczeniem.

Żyjemy w czasach permanentnej zmiany we wszystkich dziedzinach życia. Tym bardziej pogłębiony namysł nad zmianą, a szczególnie jej pożądanymi i niepożądanymi skutkami, podnosi wagę stałego monitorowania i interpretowania zmian w sferze teorii oraz reagowania na nie lub ich ignorowania w sferze praktyki. Innym mechanizmem rządzącym kulturą jest ciągłość, która pozwala na przekaz tradycji, kontynuowanie dzieła poprzedników. Mimo presji nowoczesności myślenie w kategoriach historycznych – ciągłości i zmiany – odgrywa dziś dużą rolę w naukach społecznych. Także dla Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego – ciągłość i zmiana – są fundamentem filozofii działania.

Jakie współcześnie znaczenia niosą ze sobą pojęcia tworzące nazwę naszego Towarzystwa, jaką rolę odgrywa w nich ciągłość i zmiana, przed jakimi wyzwaniem stoimy?

Pojęcie „**akademickie**” – odnosi się do pierwotnego znaczenia akademii, tj. zgromadzenia uczonych. Dalej przenosi naszą uwagę na szkolnictwo wyższe, które przechodzi od 1989 r. kolejne, nakładające się na siebie i w rezultacie niedokończone reformy. Aktualnie jesteśmy w trakcie oczekiwania na tzw. Konstytucję dla nauki, która zakłada daleko idące zmiany dotyczące finansowania i zarządzania uczelni, ścieżek awansu, nowej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych, większego pola do interdyscyplinarnych badań i dydaktyki. Celem reformy jest wzmocnienie potencjału polskiej nauki w międzynarodowym kontekście. To oznacza większy nacisk na badania stosowane, przełomowe, interdyscyplinarne, możliwe jedynie jako efekt pracy zespołu uczonych. W obliczu takich priorytetów nauki społeczne i humanistyczne są w trudnym położeniu, a rola uczonych tych dziedzin

nauki, szczególnie w Polsce, jest niedoceniana. Co oferuje w opisanej skróto-wo sytuacji Akademickie Towarzystwo Andragogiczne swoim członkom? ATA jest stałym punktem odniesienia, rusztowaniem dla zawodowej tożsamości, miejscem doskonalenia zawodowego oraz doradztwa naukowego w sytuacji niepewnych, realizowanych pod presją czasu, przerywanych karier naukowych i mozaikowych karier zawodowych. Stanowimy także niezależną od uczelni organizację, którą tworzą pracownicy naukowcy różnych generacji, wspierający się wzajemnie w budowaniu naukowego profesjonalizmu w dziedzinie andragogiki. Prowadzimy własną działalność wydawniczą publikacji naukowych, organizujemy własne naukowe wydarzenia, patronujemy wydarzeniom andragogicznym innych podmiotów, gwarantując akademicką jakość. Aby wzmocnić realizację przedsięwzięć naukowo-badawczych, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne weszło w skład *Konsorcjum Lifelong Learning*, które zakłada realizację takich zadań jak: prowadzenie i promocja wspólnych prac badawczych, dydaktycznych, rozwojowych, wymiana wyników badań oraz doświadczeń dydaktycznych, wsparcie naukowe i metodyczne w rozwoju wysoko kwalifikowanej kadry naukowej i naukowo-dydaktycznej, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć publikacyjnych, współpraca z innymi podmiotami zajmującymi się działalnością naukową, badawczą, edukacyjną. Prowadzimy rozmowy z Instytutem Badań Edukacyjnych, aby Konsorcjum mogło włączyć się w badania i ekspertyzy dotyczące polityki i praktyki oświatowej w obszarze edukacji całościowej.

Towarzystwo – towarzystwa naukowe, do których zalicza się ATA, mają w naszym kraju swoje długie i piękne tradycje. Przez długi okres historii Polski były wyrazem dążeń demokratycznych naszego społeczeństwa, poddyktowanych wolą uzyskania choćby pewnej niezależności wobec głównego nurtu politycznego (więcej na ten temat: Maliszewski 2018, w niniejszym tomie). W zmienionych warunkach społeczno-politycznych towarzystwa naukowe nie pełnią już tak doniosłej roli jak w przeszłości, nawet traktowane są jako „relikt minionych epok, w związku z czym nie powinny być przedmiotem opieki ze strony państwa, lecz funkcjonować jedynie zgodnie z prawami rynku” (Kruszewski 2008, s. 9). To stawia towarzystwa naukowe w trudnej finansowo sytuacji i powoduje, że działalność ATA zmuszeni jesteśmy finansować zasadniczo ze składek członków. Budowaniu członkostwa nie sprzyja system zatrudniania i awansu zawodowego w szkolnictwie wyższym, w którym nie ma już etapu przygotowywania i wdrażania do pracy naukowej w roli asystenta pod opieką mentora. W sprawozdaniach z działalności naukowej docenia się dziś jedynie członkostwo we władzach zagranicznych lub międzynarodowych organizacji, towarzystw, instytucji naukowych.

Świat wirtualny zapewnił także wiele form i możliwości informowania, komunikowania i zrzeszenia się – tworzenia otwartych i zamkniętych oraz niezobowiązujących grup, blogów, sieci, klastrów. Otrzymujemy współcześnie spersonalizowaną ofertę udziału w świecie wirtualnym, który już nierozdzielnie łączy się z naszym realnym światem zawodowym. Skutkiem ubocznym jest już nie tyle nadmiar informacji, co tymczasowość wiedzy, przygodność kontaktów, okazjonalność i nietrwałość. Co wobec powyższego oferuje Akademickie Towarzystwo Andragogiczne? Zaspakaja potrzebę przynależności w szerszym tego słowa znaczeniu, gwarantuje osobisty kontakt, umożliwia niezapśredniczony dialog, daje szansę na stabilność w niestabilnym życiu zawodowym. Towarzystwo jest także środowiskiem, w którym znaleźć można szacunek i uznanie, dlatego odnotowujemy awanse naukowe, pamiętamy o jubileuszach, wyróżniamy nagrodą ATA wybitne monografie, podejmujemy starania o uznanie naszych członków w innych gremiach. Stanowimy dla siebie wsparcie w trudnych momentach życia zawodowego, na co nie zawsze można liczyć w środowisku pracy, w którym dużą rolę odgrywa rywalizacja. Nowoczesne media i komunikatory umożliwiają bardziej niż kiedyś pielęgnowanie relacji międzyludzkich, współpracę w świecie rzeczywistym oraz bieżącą informację, którą zapewniamy poprzez stronę internetową ATA oraz newsletter ATA.

Andragogiczne – to pojęcie w nazwie towarzystwa wskazuje na jego specjalizację i wpływa na potencjalną i rzeczywistą liczebność jego członków. Mimo że na przestrzeni 25 lat funkcjonowania towarzystwa liczba członków podwoiła się i wynosi aktualnie 80 osób, to Akademickie Towarzystwo Andragogiczne należy do grupy małych organizacji, ale dzięki temu członkowie ATA mogą ze sobą ściślej współpracować. W latach 90. wierzyliśmy w dynamiczny rozwój teorii i praktyki edukacji dorosłych. Dziś musimy stwierdzić, że rola edukacji dorosłych w życiu społecznym wyrażona liczbą uczących się dorosłych jest ciągle niewielka, a edukacja całożyciowa jest raczej sloganem niż atrakcyjną, bogatą znaczeniowo formułą stosowaną w życiu codziennym. Także instytucjonalna oferta edukacji dorosłych osiągnęła *status quo* i nie wpływa dynamizująco na wzrost kadry naukowej i przez to także na jej siłę w środowisku naukowym. W nauce postępuje proces zanikania granic dyscyplin, rośnie znaczenie studiów oraz badań inter- i transdyscyplinarnych. Mieczysław Malewski już w 1995 r. opublikował artykuł pod znaczącym tytułem *Andragogika – dyscyplina bez przedmiotu badań*, wskazując na słabości przedmiotowej orientacji, gdzie „ideologiczna zdefiniowana rzeczywistość edukacyjna, awansowana do roli przedmiotu badań andragogiki, zamyka jej rozwój w obrębie pojęciowych granic zakreślonych przez

tę definicję” (ibidem, s. 144). Rozwój teorii edukacji dorosłych, który jest współcześnie naszym udziałem, wynika z pojmowania pola badawczego jako obszaru złożonego z pytań i problemów, które wynikają z conceptualnej wizji przedmiotu badań, dającej badaczom dużą swobodę w stawianiu pytań oraz w doborze teorii i metodologii, by udzielić na nie odpowiedzi (Tamże, s. 147–148). O rozwoju andragogiki jako nauki o edukacyjnym wspomaganiu człowieka dorosłego zdecyduje teoretyczna płodność stawianych pytań, dojrzałość metodologiczna, refleksyjność badaczy, a także zbiorowy wysiłek środowiska wyznaczającego wysokie standardy pracy naukowej. Jaką rolę w omawianym obszarze może pełnić Akademickie Towarzystwo Andragogiczne? Powinno stać na straży wysokich standardów pracy naukowej poprzez sygnowane czasopisma i publikacje, typowane do nagród i wyróżnień osiągnięcia naukowe badaczy-andragogów, promowanie dorobku andragogów w innych środowiskach czy reprezentowanie naszego środowiska w innych gremiach, np. w Komitecie Nauk Pedagogicznych oraz za granicą. ATA ma ważną rolę do odegrania w mapowaniu dorobku andragogiki, których adresatem byłyby także inne środowiska naukowe, korzystające z naszych osiągnięć, by upowszechnić współczesną interpretację teorii i praktyki edukacji dorosłych. Nieustanną troską Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego pozostanie skupianie specjalistów edukacji dorosłych, by tworzyć warunki do naukowych sporów i organizować andragogiczny dyskurs.

Jesteśmy krytyczni, ale i dumni ze stanu i osiągnięć polskiej andragogiki po 1989 r. oraz wkładu w to dzieło Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego. Przed nami nowe wyzwania i duża odpowiedzialność za zachowanie balansu pomiędzy ciągłością i zmianą.

Bibliografia

- Kruszewski Z. (2008), *Rola towarzystw naukowych w podnoszeniu poziomu wiedzy społeczeństw lokalnych*, „Notatki Płockie”, 2, 2015, s. 9–13.
- Kruszewski Z. (2012) *Towarzystwo Naukowe Płockie – podmiot życia publicznego*, PWN, Warszawa.
- Malewski M. (1997), „Rocznik Andragogiczny” 1995/1996, s. 142–153.
- Maliszewski T. (2018), *Akademickie Towarzystwo Andragogiczne – 25 lat doświadczeń w pracy na rzecz polskiej teorii i praktyki edukacji dorosłych*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 28–48.
- Półturzycki J. (2007), *Działalność Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego w latach 1993–2008*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 21–46.

- Rolbiecki W. (1986), *Towarzystwa naukowe*, [w:] *Encyklopedia oświaty i kultury dorosłych*, red. K. Wojciechowski, Wrocław, s. 337–340.
- Skibińska E. (2012), *Akademickie Towarzystwo Andragogiczne – 20 lat działalności*, „Rocznik Andragogiczny”, s. 79–88.

Netografia

<http://www.ata.edu.pl> – strona domowa Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego [dostęp, 14.03.2018]